

UNIVERSITY BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF THEATRE AND TELEVISION

HABILITATION THESIS
THE DRAMATURGY OF SCENIC ACTIONS

ABSTRACT

Ph. D. Associate Professor

Diana Cozma

2016

Table of Contents

1. Abstract	3
2. Mutations occurred in dramaturgy	7
3. The stage: a space shared simultaneously by the actor and spectator	17
4. Polyglotism and the significations of the score	26
5. The chain of the physical and vocal actions	32
6. In search for the sense of being in theatre	45
7. The dance of the masks	63
8. A few considerations on the actual dramatic text	68
9. Theatre in wartime	71
10. To be alive in extra-daily skin	76
11. Interweavings of dance and scenic actions	86
12. <i>Theatre is, in fact, the genesis of creation</i>	90
13. Two strangers become friends	99
14. Weaving the detail	104
15. The immortal moment of a story	107
16. Thirteen years of research on Eugenio Barba's dramaturgy	114
17. The storyteller, today	124
18. Jerzy Grotowski's legacy	134
19. Writing, building and interpreting a scene	143
20. Screendance: a dramaturgy in frames	148
21. Bibliographic references	153

Abstract

The present habilitation thesis, structured into 19 chapters, reveals a part of my research on the dramaturgy of the second half of the XXth century and the beginning of the third millennium. The primary goals in undertaking this research have been to explore the nature of dramaturgy as a flow of scenic actions, to investigate its dramaturgical tools, to identify and analyze its multiple hypostases as a collective creation, as a dramaturgy in frames, based on the technique of montage. The articles, essays, conferences, books and translations, published after the completion of the Ph.D. thesis and obtaining the title of Doctor in 2005, are referred to in an attempt of drawing an all-comprehensive image of dramaturgy. At the same time, the habilitation thesis brings to light that retrospective dimension which regards my academic, professional and didactic activities. Due to my double nature, actress and writer, the paper, fundamented on comparative analysis, presents itself as a synthetic view and proposes a multidisciplinary vision resulted from the meeting between different research domains specific to the theatre praxis and theory such as performance studies, dramaturgy and theatre studies. In addition to this, methods and techniques, namely Eugenio Barba's *personal way of conceiving dramaturgy*, Thomas Richards' *dramaturgical tools*, Cristina Wistari Formaggia's *Bali coreographed physical and vocal phrases*, Jadranka Andjelic's *theatre group dynamics*, Mladen Materic's *organic series of actions*, Yves Marc's *musicality of body movement* are outlined.

My original contribution to dramaturgy, at national and international level, consists in creating the *dramaturgy of a spectator*. Thus, the book *Eugenio Barba and the Golden Apple*, published by Ideea Europeană Publishing House, București, in 2013, is divided into two parts, namely *The Biography of a Bio-Language* and *The Dramaturgy of a Spectator*. It is the dramaturgy I wrote as a spectator / observer during the rehearsals for *The Chronic Life* directed by Eugenio Barba, in Holstebro, Denmark (2010, 2011) and in Wrocław, Poland (2010). The research on Eugenio Barba's dramaturgy has its starting point in my doctoral studies, develops during my participation both in *Odin Week* in Holstebro, Denmark, in 2009 and in *Masters in Residence: Eugenio Barba*, in Wrocław, Poland, 2010. I, also, translated into Romanian two of Barba's books, *Pământ de cenușă și diamant – Ucenicia mea în Polonia urmată de 26 de scrisori de la Jerzy Grotowski către Eugenio Barba* (*Land of Ashes and Diamonds – My Apprenticeship in Poland followed by 26 Letters from Jerzy Grotowski to Eugenio Barba*) published by Ideea

Europeană Publishing House, București, in 2010 and *Casa în flăcări – despre regie și dramaturgie* (*On Directing and Dramaturgy - Burning the House*) published by Nemira Publishing House, Yorick Collection, București, in 2012. Consequently, it is the result of a research that lasted over 13 years and was fundamented both on practical and theoretical rigorous studies.

Also the published books, *The Practitioner-Playwright (Dramaturgul-practician)*, Casa Cărții de Știință Publishing House, Cluj-Napoca, 2005, *The Experiment homo felix – a Shakespearean Study (Experimentul homo felix – un studiu shakespearian)*, Casa Cărții de Știință Publishing House, Cluj-Napoca, 2005, *The Enchained Theatre – Essay on Jerzy Grotowski's Theatre (Teatrul înlănțuit – eseu despre teatrul lui Jerzy Grotowski)*, Casa Cărții de Știință Publishing House, Cluj-Napoca, 2007, propose a re-evaluation of the notion of dramaturgy, of its defining principles. The research on Jerzy Grotowski's work has begun in 1994 when I participated in the International Festival *Journées d'Octobre les chemins de la création* organized by the Centre of Contemporary Theatre Research in Lausanne, Switzerland, it developed in 2011 when I documented in the Archive of Jerzy Grotowski Institute in Wrocław, Poland and in 2014 when I participated in the Master Course led by Thomas Richards, at Teatro Era, Pontedera, Italy.

Polyglotism is a defining characteristic of the way of conceiving dramaturgy. It concerns with exploring and cultivating a *universal theatre language* with the express aim of discovering the source of the actor's presence on stage. In addition to this, it is treated as a means to increase the meanings communicated through a role-based construction. The concept of dramaturgical polyglotism grew out of my attempt to bring into light the significations embedded in the sonorous qualities of the vocal actions. References to the performance, *Fahnen, Musik, Jauchzer, Mordsspektakel*, in which I performed entirely in German, at the Romanian Cultural Institute in Vienna, in 2005, are made. The *organic series of actions* intertwined with the *musicality of the body movement* represent a field of research in which Barba's statement, *the minuscule action made on stage is dramaturgy*, is essential. My research on physical and vocal actions was frutified in the workshop, *Versatility and Metamorphosis*, which I led at Storefront Theater, Chicago, USA, in 2006. Also points of contact between the visions on theatre conceived by Antonin Artaud, Jerzy Grotowski and Eugenio Barba are to be found in the workshop *Plasticity – Action, Movement, Body, Mind*, which I led within the international event *Performyth*,

organized by the University of Washington and Lee, in Lexington, USA, in 2009.

My study on Bali Drama, guided by Cristina Wistari Formaggia in Athens in 2007, has been a decisive phase in structuring and articulating the role I interpreted in the Screendance *Naive Dream of Love* (2016) due to its stylized movements according to the character of the mask. Also, creating the dramaturgy for the performance, *Wake up... a dream of*, presented in the International Festival, *Performyth* (2009), for the scene, *Dead-Alive*, during Thomas Richards' Master Course (2014), for the part I performed in the Screendance (2016) furthered my research in the field of dramaturgy. I also made use of dramaturgical tools in writing a volume of short-stories, *Love in Violets (Amor în violete)*, published by Tribuna Publishing House, Cluj-Napoca, in 2015.

Results of my theatrical experience have been implemented in the didactic activities, in the content of the disciplines, such as *Study on Mask and Character – Scenic Improvisation, Elaboration of a Personage* at the undergraduate level, between 1998-2008, and *Study on Body, Voice and Imagination, Fundamental Techniques of Scenic Creation* at Postgraduate Master level, from 2008-present. The teaching activity has been frutified in performances made with students and in the national and international workshops I led. I name some of the performances considered to be relevant: *Wake up... a dream of* presented in the International Festival *Performyth*, Tenth National Symposium of Theater in Academe, First International Theater Festival, organized by the University of Washington and Lee, in Lexington, USA, in 2009; *Vain Sorrows of Death* presented in The Underground Festival Arad, in 2008; *Picnic on the Battlefield* and *Extraotica* presented in Festart 2008; *Macbett, The Scapegrace, The Human Voice, The Maids* presented in Student Fest Timișoara, 2005, The European Days Făgăraș, 2005, Theatre at the Museum of Romanian Literature, București, 2005, Ionesco Week Cluj, 2005, Babeș-Bolyai University Days Cluj-Napoca, 2005.

The research in dramaturgy, performing, creative writing was carried out with a few awards and nominations: in 2016: nomination for the Prose Award of the Writers' Union of Romania – Cluj Branch for *Love in Violets (Amor în violete)*, Cluj-Napoca, Tribuna Publishing House, 2015; in 2013: Teodor Boșca Translation Award of the Writers' Union of Romania - Cluj Branch for Eugenio Barba, *Casa în flăcări – despre regie și dramaturgie, (On Directing and Dramaturgy - Burning the House)* București, Nemira Publishing House, Yorick Collection, 2012; in 2006: Debut-Essay Award of the Writers' Union of Romania – Cluj Branch for *The*

Practitioner-Playwright (Dramaturgul-practician), Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005; in 2001: The Best Group Performance Award – George Enescu University of Arts Iași for the performance *The Bald Soprano*; in 2001: The Best Performance Award – Hyperion University București for the performance *The Bald Soprano*; 1996: nomination for The Best Actress Award – Young Actor Festival Costinești.

To conclude, essential mutations occurred in the dramaturgy of the second half of the XXth century and the beginning of the third millennium are subject to reflection in the present paper. The focus of attention has shifted from the preexistent dramatic text to the *performance-text*, from personage, in its traditional sense, to voice (Beckett), to scenic self (Barba). The linearity of the narrative is shattered through constantly changing the point of view uttered by a *storyteller with many heads* (Brook) during a *collective creation*. William Shakespeare's and contemporary practitioner-dramaturgs' works are clear examples of dramaturgy originating from practical experience. It is due to the copresence of opposite forces that performance is viewed as a means for expanding the spectator's consciousness. Taking into consideration that, from time to time, theatre practitioners confront themselves with the inherent end of their art, nowadays mainly due to the invasion of the internet world in our lives, my future research proposes to explore possible meetings between the internet and the theatre dimensions with the express aim of conceiving the dramaturgy for the contemporary spectator. It might be of interest for the doctoral students to experiment, in their rigorous research, also fundamental techniques of the present and future dramaturgy and performance.

Bibliographic references

- Appia**, Adolphe. 2000. *Opera de artă vie*, traducere de Elena Drăgușin Popescu, București: Editura Unitext
- Aristotel**. 1998. *Poetica*, traducere, studiu introductiv și comentarii de D.M. Pippidi, ediția a III-a, îngrijită de Stella Petecel, București: Editura IRI
- Artaud**, Antonin. 1997. *Teatrul și dublul său*, traducere de Voichița Sasu și Diana Tihu-Suciu, postfață și selecția textelor de Ion Vartic, Cluj: Editura Echinox
- Andocide**, Liasias, Isaios, Isocrate. 1969. *Pagini alese din oratorii greci – vol. I*, antologie, note bibliografice, traducere de Andrei Marin, prefață și note explicative de Maria Marinescu-Himu, București: Editura pentru Literatură
- Bablet**, Denis. 1973. *Rencontre avec Peter Brook*, Lausanne: Travail Theatral, nr. X/hiver, octobre 1973 – janvier 1973
- Balotă**, Nicolae. 2000. *Literatura absurdului*, București: Editura Teora
- Barba**, Eugenio. 1985a. *Oxyrhincus Evangeliet*, piesă
- Barba**, Eugenio. 1985b. *Lions, Mad in the Desert* in programme for *Oxyrhincus Evangeliet*, Holstebro: Odin Teatret
- Barba**, Eugenio. 1993a. *The Paper Canoe. A Guide to Theatre Anthropology*, translated by Richard Fowler, London and New York: Routledge
- Barba**, Eugenio. 1993b. Lecture at Quebec University, Montreal, 30.11.1993
- Barba**, Eugenio. 1995. Seminar for Actors at Theatre du Lierre, 1995
- Barba**, Eugenio. 1996a. *Un amuleto fatto di memoria. Il significato degli esercizi nella drammaturgia dell'attore*, in Marco De Marinis (editor), *Teatro Eurasiano n. 3: Drammaturgia dell'attore*, Porretta Terme: I Quaderni del Battello Ebbro
- Barba**, Eugenio. 1996b. *Cultural Identity and Professional Identity*, in Kirsten Hastrup (editor), *The Performers' Village. Times, Techniques and Theories at ISTA*, translations by Judith Barba and Leo Sykes, Graasten: Drama
- Barba**, Eugenio. 1997. Lecture at Facultad de Humanidades y Artes Rosario, 09.12.1997
- Barba**, Eugenio. 1998. Conference at Arena del Sole, Bologna, 1998
- Barba**, Eugenio. 1999. *Theatre: Solitude, Craft, Revolt*, translated from the Italian by

Judy Barba, Aberystwyth: Black Mountain Press

Barba, Eugenio. 2000. *Tacit Knowledge: Heritage and Waste*, translation by Judy Barba, in John Andreasen and Annelis Kuhlmann (editors), *Odin Teatret 2000*, Aarhus: Aarhus University Press

Barba, Eugenio. 2001. Encuentro con Eugenio Barba "Delfines Terrestres", Teatro El Cuenco, Cordoba, 2001

Barba, Eugenio. 2002a. *Arar el cielo: Dialogos latinoamericanos*, El Vedado: Fondo Editorial Casa de las Americas

Barba, Eugenio. 2002b. *The House with Two Doors*, translated from Spanish by Susana Epstein, in Ian Watson and colleagues, *Negotiating Cultures: Eugenio Barba and the Intercultural Debate*, Manchester: Manchester University Press

Barba, Eugenio. 2004a. *A mis espectadores: Notas de 40 anos de espectaculos*, traducciones: Rina Skeel, Cesar Brie, Raul Jaiza, Lluís Masgrau, Arturo Rodriguez Peixoto, Gijón: Oris Teatro

Barba, Eugenio. 2004b. *Children of Silence: Reflections on Forty Years of Odin Teatret*, translated from Italian by Judy Barba, in programme for *Andersen's Dream*, Holstebro: Odin Teatret

Barba, Eugenio. 2010a. *Prediche dal giardino*, Mondaino: L'Arboreto Edizioni

Barba, Eugenio. 2010b. *Pământ de cenușă și diamant. Ucenicia mea în Polonia* urmată de *26 de scrisori de la Jerzy Grotowski către Eugenio Barba*, traducere de Diana Cozma, București: Editura Ideea Europeană

Barba, Eugenio. 2011a. *Incomprehensibility and Hope* in programme for *Dea Kroniske Liv*, translated from Italian by Judy Barba, Holstebro: Odin Teatret

Barba, Eugenio. 2011b. *The First Day* in programme for *Dea Kroniske Liv*, Holstebro: Odin Teatret

Barba, Eugenio. 2012a. *La conquista della differenza: Trentanove paesaggi teatrali*, Presentazione di Ferdinando Taviani, Roma: Bulzoni Editore

Barba, Eugenio. 2012b. *Casa în flăcări: despre regie și dramaturgie*, traducere de Diana Cozma, București: Colecția Yorick, Editura Nemira

Barba, Eugenio. 2012c. *Fama e fame*, discurs de mulțumire pentru titlul de doctor honoris causa conferit de Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, 02.11.2012

Barba, Eugenio. 2012d. Conferință la Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Cluj, Cluj-Napoca, 03.11.2012

Barba, Eugenio and Tony D'Urso. 2000. *Viaggi con Odin Teatret/Voyages with Odin Teatret*, translation by Judy Barba, Milano: Ubulibri

Barba, Eugenio, and Nando Tavian. 2004. *Seven Meetings between Andersen and Scheherazade*, translated from Italian by Judy Barba, in programme for *Andersen's Dream*, Holstebro: Odin Teatret

Barba, Eugenio, and Nicola Savarese. 2006. *The Secret Art of the Performer: A Dictionary of Theatre Anthropology*, second edition, translated by Richard Fowler, London and New York: Routledge

de la **Barca**, Calderon. 1970. *Viața e vis*, traducere de Sorin Mărculescu, București: Editura Univers

Baty, Gaston și Rene Chavance. 1969. *Viața artei teatrale de la începuturi până în zilele noastre*, traducere de Valeriu Rîpeanu, București: Editura Meridiane

Beckett, Samuel. 1985. *Către Alan Schneider*, în *Secolul XX*, nr. 298/299/300

Beckett, Samuel. 1990. *Act Without Words I*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

Beckett, Samuel. 1990. *Act Without Words II*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

Beckett, Samuel. 1990. *Cascando*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

Beckett, Samuel. 1990. *Embers*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

Beckett, Samuel. 1990. *Endgame*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

Beckett, Samuel. 1990. *Footfalls*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

Beckett, Samuel. 1990. *Happy Days*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

Beckett, Samuel. 1990. *Krapp's Last Tape*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber

- Beckett, Samuel.** 1990. *Not I*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber
- Beckett, Samuel.** 1990. *Rockaby*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber
- Beckett, Samuel.** 1990. *Waiting for Godot*, in *The Complete Dramatic Works*, London: Faber and Faber
- Beckett, Samuel.** 2004. *Proust*, traducere de Vlad Russo, București: Editura Humanitas
- Bergson, Henri.** 1998. *Teoria râsului*, traducere de Silviu Lupescu, studiu introductiv de Ștefan Afloroaiei, Iași: Editura Institutul European
- Berry, Cicely.** 1973. *Voice and the Actor*, foreword by Peter Brook, New York: Wiley Publishing Inc.
- Bersani J, M. Autrand, J. Lecarme, B. Vercier.** 1970. *La Litterature en France depuis 1945*, Paris: Bordas
- Beuve, Saint.** 1967. *Portrete literare*, traducere de Șerban Cioculescu și Pompiliu Constantinescu, București: EPLU
- Billington, Michael.** 2014. *Billie Whitelaw: Beckett's 'perfect actress'* at www.theguardian.com/stage/2014/dec/21/billie-whitelaw-samuel-beckett-perfect-actress, publicat 21.12.2014, accesat 13.05.2016
- Biner, Pierre.** 1972. *The Living Theatre*, New York: Horizon Press
- Blin, Roger și Tom Bishop.** 1976. *Dialog în Samuel Beckett*, Paris: Cahiers de l'Herne
- Boboiciov, Daniela.** 2006. *Dramaturgul-practician*, Orizont, Timișoara, nr. 1/2006
- Bonnefoy, Claude.** 1999. *Între viață și vis – Convorbiri cu Eugène Ionesco*, traducere de Simona Cioculescu, București: Editura Humanitas
- Brecht, Bertolt.** 1961. *Poems on the Theatre*, translated by John Berger and Anna Bostock, London: Scorpion Press
- Brecht, Bertolt.** 1967. *Teatru*, traducere de Emma Beniuc, versurile în traducerea lui Marcel **Breslașu**, prefață de V. Moglescu, București: Editura pentru Literatură
- Brecht, Bertolt.** 1977. *Scrieri despre teatru*, traducerea de Corina Jira, traducerea versurilor în colaborare cu Nicolae Dragoș, prefață de Romul Munteanu, București: Editura Univers
- Bredholt, Kai.** 2004. *Many Layers of Paper with Glue in Between*, translated from

- Danish by Anne Savage, in programme for *Andersen's Dream*, Holstebro: Odin Teatret
- Bredholt**, Kai. 2011. *Donna Vera*, translated from Danish by Erika Sanchez and Judy Barba, in programme for *Dea Kroniske Liv*, Holstebro: Odin Teatret
- Bredsdorff**, Thomas. 2004. *A Dream Come True* in programme for *Andersen's Dream*, Holstebro: Odin Teatret
- Bredsdorff**, Thomas. 2011. *The Chronic Theatre*, translated from Danish by John Irons, in programme for *Dea Kroniske Liv*, Holstebro: Odin Teatret
- Brook**, Peter. 1989. *The Shifting Point*, New York: Harper and Row Publishers
- Brook**, Peter. 1990. *The Empty Space*, London: Penguin Books
- Brook**, Peter. 1997. *Spațiul gol*, traducere de Diana Cozma, material de uz intern, Cluj-Napoca: Facultatea de Litere, Catedra de Teatru
- Brook**, Peter. 1999. *Threads of Time*, Washington DC: Counterpoint
- Brook**, Peter. 2001a. *The Open Door*, New York: Theatre Communication Group
- Brook**, Peter. 2001b. *Art as Vehicle*, in *The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge
- Brook**, Peter and Marie-Helene Estienne. 2002. *The Man Who... (A Theatrical Research)*, London: Methuen
- Brook**, Peter. 2003. *Evoking (and Forgetting) Shakespeare*, New York: Theatre Communication Group
- Brown**, Ivor. 1963. *How Shakespeare Spent the Day*, London: The Bodley Head
- Buber**, Martin. 1992. *Eu și tu*, traducere și prefață de Ștefan Augustin Doinaș, București: Editura Humanitas
- Büchner**, Georg. 1967. *Woyzeck în Pagini alese*, în românește de Laura Dragomirescu, Studiu introductiv de Livia Ștefănescu, București: EPLU
- Burke**, Edmund. 1981. *Despre sublim și frumos*, traducere de Anda Teodorescu și Andrei Bantaș, București: Editura Meridiane
- Caragiale**, Ion Luca. 1959. *Opere*, București: ESPLA
- Carreri**, Roberta. 2002. *There Are Rivers and There Are Volcanoes*, English translation by Tom Kingdon, in programme for *Salt*, Holstebro: Odin Teatret
- Carreri**, Roberta. 2007. *Tracce - Training e storia di un'attrice dell'Odin Teatret*, edizione a cura di Francesca Romana Riatti, fotografie di Orme sulla neve di Guendalina

Ravazzoni, Prefazione in forma di lettera di Eugenio Barba, Milano: Il Principe Costante Edizioni

Carreri, Roberta. 2011. *Our Chronic Life*, translated from Italian by Elena Masoero and Kemal Ibrahim, in programme for *Dea Kroniske Liv*, Holstebro: Odin Teatret

Carroll, Lewis. 1971. *Peripețiile Alisei în lumea oglinzii*, în românește de Frida Papadache, ilustrații de Petre Vulcănescu, București: Editura Ion Creangă

Cavendish, Margaret. 1936. *Letter CXXIII 1664 în Shakespeare Criticism*, London: Oxford University Press

Céline, Louis-Ferdinand. 1995. *Călătorie la capătul nopții*, traducere și cronologie de Angela Cismaș, București: Editura Nemira

Chaikin, Joe. 1973. *La presence de L'acteur în Travail Theatral*, chapiers trimestrieli, n. 12, iulie-septembrie 1973, Lausanne: L'Age D'Homme

Chevalier, Jean și Alain Gheerbrant. 1995. *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, vol. 2, E-O, București: Editura Artemis

Cieślak, Ryszard. 1972. *Cieślak's Exercises – Part I, Training in the theatre laboratory in Wrocław*, Wrocław: Arhiva Institutului Jerzy Grotowski

Cioran, Emil. 1985. *Beckett în Secolul XX*, nr. 298/299/300

Clement, Bruno. 2000. *Tragedia clasică*, traducere de Georgeta Loghin, Iași: Editura Institutul European

Cozma, Diana. 1998. *Curs de exerciții pentru dezvoltarea capacității improvizative a actorului*, manual de uz intern, Cluj-Napoca: Facultatea de Litere, Catedra de Teatru

Cozma, Diana. 2005a. *Dramaturgul-practician*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință

Cozma, Diana. 2005b. *Experimentul homo felix – un studiu shakespearian*, postfață de Cornel Ungureanu, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință

Cozma, Diana. 2007. *Teatrul înlănțuit – eseu despre teatrul lui Jerzy Grotowski*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință

Cozma, Diana. 2008a. *Un teatru al transformării imediate în Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 2/2008

Cozma, Diana. 2008b. *Diana Cozma în dialog cu Cristina Wistari Formaggia: limbajul extracorporal în Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 3/2008

Cozma, Diana. 2008c. *Jocul paralingvistic*, comunicare susținută în cadrul Festivalului Internațional Lucian Blaga, ediția a XVIII-a, Cluj-Napoca, 8-10 mai 2008, publicată în *Meridian Blaga* 8, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință

Cozma, Diana. 2009a. *Diana Cozma în dialog cu Jadranka Andjelic: un teatru neobrechtian* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 4/2009

Cozma, Diana. 2009b. *Odin sau miracolul unei existențe de 45 de ani* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 6/2009

Cozma, Diana. 2009c. *O Anti-Medee* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 7/2009

Cozma, Diana. 2009d. *Stând de vorbă cu Rinocerul* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 9/2009

Cozma, Diana. 2010a. *O gramatică a imaginii* în *Tribuna*, Cluj-Napoca, martie 2010

Cozma, Diana. 2010b. *Maestrii omenescului: Jerzy Grotowski și Eugenio Barba* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 5/2010

Cozma, Diana. 2010c. *Eugenio Barba și Odin Teatret: un exemplu viu al schimbării* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 8/2010

Cozma, Diana. 2011. *Eugenio Barba și The Chronic Life* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 1/2011

Cozma, Diana. 2012a. *Iese, numărându-și pașii: 1,2,3,4,5,6,7* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 7/2012

Cozma, Diana. 2012b. *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără moarte* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 12/2012

Cozma, Diana. 2013. *Eugenio Barba și mărul de aur*, București: Editura Ideea Europeană

Cozma, Diana. 2014a. *O privire asupra dramaturgiei lui Eugenio Barba* în *Orizonturi culturale italo-române*, nr. 9/2014

Cozma, Diana. 2014b. *Despre libertate trebuie vorbit mereu* în *Contemporanul – Ideea Europeană*, București, nr. 11/2014

Cozma, Diana. 2015. *Performerul de la Pontedera – În Toscana, pe urmele lui Jerzy Grotowski* în *Orizonturi culturale italo-române*, nr. 5/2015

Cozma, Diana. 2016. *Uite, o furnică! exclamă Winnie*, comunicare publicată în

Feminitate și literatură – Comunicări prezentate la Reuniunea doamnelor a Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj, Supliment al Caietelor Festivalului Național de Literatură FestLit Cluj, Cluj-Napoca: Editura Școala Ardeleană

Craig, Edward Gordon. 2012. *Despre arta teatrului*, traducere de Adina Bardaș și Vasile V. Poenaru, București: Fundația Culturală Camil Petrescu, Revista Teatrul azi (supliment) prin Editura Cheiron

Croyden, Margaret. 1969. *Conversations about Theatre (Part I)*, Wrocław: Arhiva Institutului Jerzy Grotowski

Croyden, Margaret. 1973. *Conversations about Theatre (Part II)*, Wrocław: Arhiva Institutului Jerzy Grotowski

Croyden, Margaret. 2003. *Conversation with Peter Brook, 1970-2000*, New York: Faber and Faber

Culianu, Ioan Petru. 1992. *Pergamentul diafan*, traducere de Dan Petrescu, București: Editura Nemira

Culianu, Ioan Petru. 1994. *Eros și magie în Renaștere*, traducere de Dan Petrescu, București: Editura Nemira

Culianu, Ioan Petru. 2010. *Toz grec*, ediție îngrijită și traduceri de Tereza Culianu-Petrescu, Iași: Editura Polirom

Cusset, Christophe. 1999. *Tragedia greacă*, traducere de Bogdan Geangalău, Iași: Editura Institutul European

Dărămuș, Lucia. 2006. *Lumea e teatru*, Contemporanul – Ideea europeană, București, nr. 9/2006

Defays, Jean-Marc. 2000. *Comicul*, traducere de Ștefania Bejan, Iași: Editura Institutul European

Demostene, Eschine, Licurg. 1969. *Pagini alese din oratorii greci – vol. II*, antologie, note bibliografice, traducere de Andrei Marin, note explicative de Maria Marinescu-Himu, București: Editura pentru Literatură

Diderot, Denis. 1957. *Opere alese*, traducere de Gellu Naum, București: ESPLA

Diderot, Denis. 1967. *Scrieri despre artă*, traducere de Gellu Naum, București: ESPLA

Drozdowski, Bohdan (editor). 1979. *Twentieth Century Polish Theatre*, English translations edited by Catherine Itzen, London: John Calder / Dallas: Riverrun Press

- Eliade**, Mircea. 1995. *Sacrul și profanul*, traducere de Brândușa Prelipceanu, București: Editura Humanitas
- Eliade**, Mircea. 1999. *Noaptea de Sânziene*, București: Editura Univers Enciclopedic
- Elsom**, John. 1994. *Mai este Shakespeare contemporanul nostru?*, traducere de Dan Duțescu, București: Editura Meridiane
- Esslin**, Martin. 1965. *Introduction in Samuel Beckett, A Collection of Critical Essays*, edited by Martin Esslin, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall Inc. A Spectrum Books
- Esslin**, Martin. 1969. *The Theatre of the Absurd*, New York: Anchor Books
- Esslin**, Martin și John Calder, Pierre Chabert, James Knowlson. 1985. *Dialog despre universul operei beckettienne în Secolul XX*, nr. 298/299/300
- Ewen**, Frederic. 1992. *Bertolt Brecht – His Life, His Art and His Times*, New York: Carol Publishing Group
- Finley**, Robert. 2001. *Grotowski's Laboratory Theatre – Dissolution and Diaspora in The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge
- Flaszen**, Ludwik. 2010. *Grotowski & Company*, translated by Andrzej Wojtasik with Paul Allain, edited and with an introduction by Paul Allain, with the editorial assistance of Monika Blige, and with a tribute by Eugenio Barba, Holstebro - Malta - Wrocław: Icarus Publishing Enterprise
- Fo**, Dario. 1991. *The Tricks of the Trade*, translated in English by Joe Farrell, New York: Routledge
- Freud**, Sigmund. 1980. *Introducere în psihanaliză. Prelegeri de psihanaliză. Psihopatologia vieții cotidiene*, traducere, studiu introductiv și note de Leonard Gavriliu, București: Editura Didactică și Pedagogică
- Ghyka**, Matila C. 1981. *Eseu asupra ritmului în Estetică și teoria artei*, traducerea Traian Drăgoi, București: Editura Științifică și Enciclopedică
- Gilbert**, Daniel. 2008. *În căutarea fericirii*, traducere din limba engleză de Mihaiela Vacariu, București: Editura Curtea Veche
- Girard**, Rene. 1995. *Violența și sacrul*, traducere de Mona Antohi, București: Editura Nemira
- Goethe**, Johann Wolfgang. 1967. *Poezie și adevăr*, traducere, prefață și note de Tudor

Vianu, București: Editura pentru Literatură

Goffman, Ervin. 2003. *Viața cotidiană ca spectacol*, traducere de Simona Drăgan și Laura Albulescu, prefață de Lazăr Vlăsceanu, București: Editura Comunicare.ro

Goldoni, Carlo. 1959. *Teatrul comic în Teatru*, traducere și prefață de Alexandru Balaci, București: ESPLA

Gozzi, Carlo. 1981. *Basme teatrale*, traducere, note și prefață de N. Al. Toscani, București: Editura Univers

Gozzi, Carlo. 1987. *Memorii inutile*, traducere, prefață, note și selecția textelor de Victor Naum, București: Editura Univers

Grimes, Ronald. 2001. *The Theatre of Sources*, in *The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge

Grotowski, Jerzy. 1963. *Faust*, Wrocław: Arhiva Institutului Jerzy Grotowski

Grotowski, Jerzy. 1964. *Studium o Hamlecie*, Wrocław: Arhiva Institutului Jerzy Grotowski

Grotowski, Jerzy. 1965. *Prințul constant*, Wrocław: Arhiva Institutului Jerzy Grotowski

Grotowski, Jerzy. 1967. *Akropolis*, Wrocław: Arhiva Institutului Jerzy Grotowski

Grotowski, Jerzy. 1998. *Spre un teatru sărac*, traducere de George Banu și Mirella Nedelcu-Patureanu, București: Editura Unitext

Grotowski, Jerzy. 2001a. *From the Theatre Company to Art as Vehicle* in Thomas Richards, *At Work with Grotowski on Physical Actions*, London: Routledge

Grotowski, Jerzy. 2001b. *Performer* in *The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge

Grotowski, Jerzy. 2001c. *Tu es le fils de quelqu'un* in *The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge

Grotowski, Jerzy. 2001d. *Holy Day [Swieto] – The Day that Is Holy* in *The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge

Grudin, Robert. 1979. *Mighty Opposites*, Berkeley: University of California Press

Hazzlit, William. 1975. *A Prospero Without Magic* în *Eyewitnesses of Shakespeare*, Sussex: University Press

Heilpern, John. 1999. *Conference of the Birds – The Story of Peter Brook in Africa*, London: Routledge

Ionesco, Eugène. 1992a. *Jurnal în fărâme*, traducere de Irina Bădescu, București: Editura Humanitas

Ionesco, Eugène. 1992b. *Note și contranote*, traducere și cuvânt introductiv de Ion Pop, București: Editura Humanitas

Ionesco, Eugène. 1993. *Antidoturi*, traducere de Maria Dimov, București: Editura Humanitas

Ionesco, Eugène. 1994a. *Victimele datoriei, Teatru*, vol. I, traducere și cuvânt înainte de Dan C. Mihăilescu, București: Editura Univers

Ionesco, Eugène. 1994b. *Căutarea intermitentă*, traducere de Barbu Cioculescu, București: Editura Humanitas

Ionesco, Eugène. 1995a. *Teatru*, vol. I, traducere și note de Dan C. Mihăilescu, București: Editura Univers

Ionesco, Eugène. 1995b. *Teatru*, vol. II, traducere și note de Dan C. Mihăilescu, București: Editura Univers

Ionesco, Eugène. 1997. *Teatru*, vol. IV, traducere și note de Dan C. Mihăilescu, București: Editura Univers

Ionesco, Eugène. 1998. *Să nu trișăm cu teatrul în Lettre Internationale*, ediția românească, nr. 27

Jarry, Alfred. 1969. *Ubu*, traducere de Romulus Vulpesu, prefață de Romul Munteanu, București: EPLU

Jung, Carl Gustave. 2003. *Despre fenomenul spiritului în artă și știință în Opere complete*, vol. 15, traducere din limba germană de Gabriela Danțiș, București: Editura Trei

Jung, Carl Gustave. 2007. *Două scrieri despre psihologia analitică în Opere complete 7*, traducere din limba germană de Viorica Nișcov, București: Editura Trei

Kipnis, Claude. 1974. *The Mime Book*, Colorado Spring: Meriwether Publishing

Kluback, William și Michael Finkenthal. 1998. *Clovnul în Agora – Convorbiri despre Eugène Ionesco*, traducere de Roxana Sorescu, București: Editura Universalia

Knight, Wilson. 1964. *King Lear and the Comedy of the Grotesque, from the Wheel of Fire în Shakespeare's Tragedies, an Anthology of Modern Criticism*, edited by Lawrence Lerner, London: Penguin Books

Knight, Wilson. 1966. *The Crown of Life*, London: Methuen

Knowlson, James. 1979. '*Happy Days*' directed by Samuel Beckett, Royal Court Theatre, London, June 1979 in Journal of Beckett Studies, no. 5, Autumn, 1979, edited by James Knowlson and John Pilling at www.english.fsu.edu/jobs/num05/jobs05.htm, accesat 04.06.2016

Kott, Jan. 1990. *Grotowski sau granița în Teater Heute*, nr. 12/1990

Kumiega, Jenna. 2001. *Laboratory Theatre / Grotowski / The Mountain Project in The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge

Ledger, A.J. 2012. *Odin Teatret: Theatre in a New Century*, Basingstoke: Palgrave Macmillan

Lindh, Ingemar. 2010. *Stepping Stones*, translated by Benno Plassmann and Marlene Schranz with the assistance of Magdalena Pietruska, edited and introduced by Frank Camilleri, Holstebro - Malta - Wrocław: Icarus Publishing Enterprise

Lovinescu, Monica. 1990. *Unde scurte – Jurnal indirect*, București: Editura Humanitas

Mann, Thomas. 1965. *Dulapul de haine, în Moartea la Veneția, Nuvele*, traducere de Lazăr Iliescu și Al. Philippide, Prefață de Eugen Schileru, București: Editura pentru literatură

Mann, Thomas. 1982. *Mărturisirile escrocului Felix Krull*, traducere de Corneliu Papadopol, prefață de Ion Ianoși, Timișoara: Editura Facla

Marinetti, Filippo Tommaso. 2009. *Manifestele futurismului*, traducere, introducere și note de Emilia David Drogoreanu, București: Editura Art

Maume, Chris. 2014. *Billie Whitelaw: actress hailed as one of the finest of her generation, best known as Samuel Beckett's muse and inspiration* in Independent at www.independent.co.uk/news/people/news/actress-hailed-as-one-of-the-finest-of-her-generation-best-known-as-samuel-becketts-9941013.html, publicat 22.12.2014, accesat 13.05.2016

Mead, Margaret. 1973. *Ritual and Social Crisis in The Roots of Ritual*, Grandrapids: William B. Erdmans Publishing

Mei Lan Fang. 1986. *My Life on the Stage* to which is added S.M. Eisenstein, *The Enchanter from the Pear Garden*, International School of Theatre Anthropology, stampato a Roma dalla Tipo-Graf, 29 ottobre 1986

Moffitt, Dale. 1999. *Between Two Silences: Talking with Peter Brook*, edited by Dale Moffitt, foreword by Gregory Boyd, Dallas: Southern Methodist Press

Molière. 1955. *Opere*, vol. I și II, traducere de Alexandru Balaci, Al. O. Teodoreanu, Ion

Frunzetti, A. Toma, București: ESPLA

de **Montaigne**, Michel. 1984. *Eseuri*, vol. I, traducere de Mariella Seulescu, prefață și note de Ludwig Grunberg, București: Editura Minerva

Moulton, Richard G. 1966. *Shakespeare as a Dramatic Artist*, New York: Dover Publication

Munteanu, Romul. 1989. *Farsa tragică*, București: Editura Univers

Nagel Rasmussen, Iben. 1984. *Marriage with God*, Holstebro: Odin Teatret

Nagel Rasmussen, Iben. 2000. *Fragments of an Actor's Diary*, translated from Danish by Julia Varley and Nigel Stewart, in John Andreasen and Annelis Kuhlmann (editors), *Odin Teatret 2000*, Aarhus: Aarhus University Press

Nagel Rasmussen, Iben. 2006. *Il cavallo cieco - Dialoghi con Eugenio Barba e altri scritti*, Edizione a cura di Mirella Schino e Ferdinando Taviani, Roma: Bulzoni Editore

Nagel Rasmussen, Iben. 2011. *Meaning in Madness*, translated from Danish by Judy Barba, in programme for *Dea Kroniske Liv*, Holstebro: Odin Teatret

Nietzsche, Friedrich. 1991. *Așa grăit-a Zarathustra - O carte pentru toți și pentru nimeni*, în versiune românească de Victoria Ana Tăușan, București: Editura Edinter

Odin Teatret Film & Odin Teatret Archives, *Physical Training at Odin Teatret*, Work demonstration at Odin Teatret (1972), production: Odin Teatret Film, version restored in 2012 in collaboration with Centro Teatro Ateneo of "La Sapienza" University of Rome

Odin Teatret Film & Odin Teatret Archives, *Vocal Training at Odin Teatret*, Work demonstration at Odin Teatret (1972), production: Odin Teatret Film, version restored in 2012 in collaboration with Centro Teatro Ateneo of "La Sapienza" University of Rome

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *Training at Grotowski's Teatr-Laboratorium in Wroclaw*, Plastic and Physical Training (1972), Odin Teatret Film in collaboration with "Servizi Sperimentali RAI"

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *Dressed in White*, A chapter from the story of a town crier (1974-1976), produced by Odin Teatret Film

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *Theatre Meets Ritual, Odin Teatret in Amazonia* (1976), production "Kurare" & Odin Teatret Film

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *Ascent to the Sea*, Odin Teatret's street production *Anabasis* (1977-84), production Odin Teatret Film

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *In the Beginning Was the Idea*, based on the performance by Odin Teatret *The Gospel According to Oxyrhyncus* (1985-1987), production Odin Teatret Film

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *The Echo of Silence*, a work demonstration by Julia Varley, Odin Teatret (1992), production Claudio Coloberti for Odin Teatret Film

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *The Dead Brother*, a work demonstration by Julia Varley, Odin Teatret (1992), production Claudio Coloberti for Odin Teatret Film

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *Dona Musica's Butterflies*, a performance by Odin Teatret (1997), production Lars Amfred Film/Jan Ruzs for Odin Teatret Film

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *The Whispering Winds*, work demonstration by Odin Teatret's Ensemble (1997), produced by Claudio Coloberti for Odin Teatret Film supported by the Institute of Polish Culture at Warsaw University and the European Commission of the Leonardo da Vinci Programme

Odin Teatret Film & CTLS Film Archives, *The Conquest of Difference: Half a Century of Theatre*, a film by Erik Exe Christoffersen, production Odin Teatret Film, Holstebro, 2011-2012

Oida, Yoshi și Lorna Marshall. 1992. *An Actor Adrift*, foreword by Peter Brook, London: Methuen

Oida, Yoshi și Lorna Marshall. 1997. *The Invisible Actor*, foreword by Peter Brook, New York: Routledge

Orwell, George. 2005. *Why I Write*, New York: Penguin Books

Panigrahi, Sanjukta. 1996. *Five Meetings* in Kirsten Hastrup (editor), *The Performers' Village. Times, Techniques and Theories at ISTA*, translations by Judith Barba and Leo Sykes, Graasten: Drama

Peck, M. Scott. 2007. *Drumul către tine însuși și mai departe*, traducere din limba engleză de Ileana Achim, București: Editura Curtea Veche

Petraș, Irina. 2006. *Restanțele critice*, Contemporanul. Ideea Europeană, București, nr. 11/2006

Piscator, Erwin. 1966. *Teatrul politic*, cuvânt înainte de Radu Beligan, București: Editura Politică

Poel, William. 1913. *Shakespeare in the Theatre*, London: Sidgwick and Jackson

- Pope**, Alexander. 1936. *Shakespeare Criticism*, London: Oxford University Press
- Rana**, Beverly Yasmine. 2008. *Cinci piese de teatru*, traducere de Diana Cozma, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință
- Renan**, Ernest. 1990. *Viața lui Isus*, traducere și cuvânt înainte de Ion Papuc, București: Editura Crater
- Renaud**, Melanie. 1985. *El se vrea un martor*, în *Secolul XX*, nr. 298/299/300
- Ruffini**, Franco. 2010. *L'attore che vola. Boxe, acrobazia, scienza della scena*, Roma: Bulzoni Editore
- Sacks**, Oliver. 2005. *Omul care își confundă soția cu o pălărie*, traducere de Dan Rădulescu, București: Editura Humanitas
- Sadova**, Marietta. 1981. *Exercițiile artei dramatice*, București: Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice
- Sartre**, Jean-Paul. 1969. *Cu ușile închise*, în *Teatru*, traducere de Mihai Șora, vol. I, București: EPLU
- Sava**, Ion. 1981. *Teatralitatea teatrului*, București: Editura Eminescu
- Savarese**, Nicola. 2010. *Eurasian Theatre: Drama and Performance Between East and West from Classical Antiquity to the Present*, translated from the Italian by Richard Fowler, updated version revised and edited by Vicki Ann Cremona, Holstebro - Malta - Wrocław: Icarus Publishing Enterprise
- Schechner**, Richard și Lisa Wolford. 2001. *The Grotowski Sourcebook*, editors, New York: Routledge
- Schino**, Mirella. 2009. *Alchemists of the Stage. Theatre Laboratories in Europe*, translated from Italian and French by Paul Warrington, Holstebro-Malta-Wrocław: Icarus Publishing Enterprise
- Schlegel**, Friedrich și August Wilhelm Schlegel. 1983. *Despre literatură*, traducere de Mihai Izbășescu, București: Editura Univers
- Schneider**, Alan. 1985. *Lucrând cu Beckett în Secolul XX*, nr. 298/299/300
- Shakespeare**, William. 1988. *Regele Lear în Opere complete*, vol. VII, traducere de Mihnea Gheorghiu, București: Editura Univers
- Shakespeare**, William. 1990. *Furtuna în Opere complete*, vol. VIII, traducere de Leon D. Levițchi, București: Editura Univers

Shakespeare, William. 1998. *Macbeth*, traducere de Mihail Dragomirescu, ediția bilingvă, Târgoviște: Editura Pandora

Shakespeare, William. 1999. *Hamlet, Prince of Denmark*, traducere de Vladimir Streinu, ediția bilingvă, Târgoviște: Editura Pandora

Stan, Sandina. 1967. *Tehnica vorbirii scenice*, București: Casa Centrală a Creației Populare

Stanislavski, K.S. 1955. *Munca actorului cu sine însuși*, traducere de Lucia Demetrius și Sonia Filip, București: ESPLA

Taine, Hippolyte. 1982. *Studii literare*, vol. II, traducere de Any Florea și Virgil Florea, București: Editura Minerva

Taviani, Nando. 2011. *The Black Indies of Odin Teatret*, translated from Italian by Judy Barba, in programme for *Dea Kroniske Liv*, Holstebro: Odin Teatret

Tatarkiewicz, Wladyslaw. 1978. *Istoria esteticii*, traducere de Sorin Mărculescu, prefață de Titus Mocanu, București: Editura Meridiane

Thoorens, Leon. 1977. *Dicționarul Molière*, traducere de Radu Boroianu, București: Editura Univers

Turner, Victor. 1988. *The Anthropology of Performance*, Preface by Richard Schechner, New York: PAJ Publications

Vian, Boris. 1996. *Spuma zilelor*, traducere, prefață și cronologie de Sorin Mărculescu, București: Editura Univers

Watson, Ian. 1993. *Towards a Third Theatre: Eugenio Barba and the Odin Teatret*, with a foreword by Richard Schechner, London and New York: Routledge

Wethal, Torgeir. 2006. *Alla ricerca di specchi danneggiati (Il sogno din Andersen, 2004)* în Iben Nagel Rasmussen, *Il cavallo cieco - Dialoghi con Eugenio Barba e altri scritti*, Edizione a cura di Mirella Schino e Ferdinando Taviani, Roma: Bulzoni Editore

Wolford, Lisa. 2001. *Objective Drama*, in *The Grotowski Sourcebook*, edited by Richard Schechner and Lisa Wolford, New York: Routledge